

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
เรื่อง
บทบาทชุมชนที่พึงประสงค์ในการป้องกันและ
เฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์
โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็ก

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

รายงานการวิจัย

โครงการศึกษาบทบาทของชุมชนที่พึงประสงค์ในการป้องกันและ
เฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็ก

**(Desirable Community's in Preventing Problem of
Trafficking in Human, especially Women and Children)**

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

พ.ศ.2550

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(1)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหาและมูลเหตุจูงใจในการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 วิธีการศึกษา	6
1.5 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับ “การค้ำนุश्य”	12
1.6 ข้อยกเว้นของการวิจัย	16
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ	16
บทที่ 2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	17
2.1 แนวคิดเรื่องชุมชน	17
2.2 แนวคิดการเฝ้าระวังทางสังคม	23
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม	28
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเตือนภัยทางสังคม	30
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	34
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการค้ำนุश्य	38
2.7 กฎหมาย และ บันทึกข้อตกลงต่างๆ ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาการค้ำนุश्यที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย	46
บทที่ 3 ผลการศึกษา และการวิเคราะห์	54
3.1 ผลการศึกษาระดับชุมชน	56
3.1.1 ข้อมูลระดับชุมชน	56
ก.1 ชุมชนหนองหอย	56
ก.2 ชุมชนศรีวิชัย	64
ก.3 ชุมชนทานตะวัน	69
ก.4 ชุมชนคุปป์น	75

ข.1 ชุมชนบ้านถ้ำห่ม 5 บ้านป็นห่ม 7	80
ข.2 ชุมชนบ้านถ้ำห่ม 6	103
ค.1 ชุมชนเขาสารภี	107
ค.2 ชุมชนป่าไร่เก่า	113
ง.1 ชุมชนบ้านท่าเรือจ้าง	119
ง.2 ชุมชนคลองสน/คลองมะขาม	130
จ. ชุมชนบ้านปึก จังหวัดชลบุรี	139
ฉ.1 ชุมชนสายตรี 16	147
ฉ.2 ชุมชนสายโท 7	153
ช.1 ชุมชนศรีสุมัง/ศรีบุญเรือง/ดอนมุกดา	158
ช.2 ชุมชนนาโปน้อย/กลาง/ศรีมงคลเหนือ	166
ช.3 ชุมชนบางทรายน้อย	173
3.1.2 สรุปสถานะของชุมชนและลักษณะความเป็นชุมชนตามนิยามเชิงปฏิบัติการ	181
3.1.3 สรุปรูปแบบและความรุนแรงของการค้ำมนุษย์ในชุมชน	186
3.1.4 ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสถานการณ์เสี่ยงเรื่องการค้ำมนุษย์ในชุมชน	193
3.1.5 บทบาทของชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ในสถานะที่เป็นต้นทาง ระหว่างทาง และปลายทาง	198
3.1.6 ปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาการค้ำมนุษย์โดยชุมชน	216
3.1.7 อุปสรรคและปัญหาต่อการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาการค้ำมนุษย์ของชุมชน	221
3.2 ผลการศึกษาระดับจังหวัด	227
3.2.1 ข้อมูลระดับจังหวัด	227
ก. จังหวัดเชียงใหม่	227
ข. จังหวัดพะเยา	233
ค. จังหวัดสระแก้ว	238
ง. จังหวัดตราด	245
จ. จังหวัดชลบุรี	252
ฉ. จังหวัดบุรีรัมย์	256
ช. จังหวัดมุกดาหาร	258
3.2.2 บทบาทภาคีเครือข่ายการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์	260
3.2.3 การวิเคราะห์บทบาทและการมีส่วนร่วมของระบบเครือข่ายภาครัฐและภาคี	261
3.2.4 ปัจจัยแห่งความสัมฤทธิ์ผลของ ศป.คม.	282

เรื่อง	หน้า
3.2.5 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของ ศป.คม	285
3.3 การวิเคราะห์หัวใจสำคัญของกรณีศึกษา Best Practice	285
3.4 ข้อเสนอแนะจากพื้นที่	290
3.4.1 ข้อเสนอแนะจากเวทีชุมชนต่อบทบาทการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์	290
3.4.2 ข้อเสนอแนะจากเวทีภาคีระดับจังหวัดต่อบทบาทการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์	293
บทที่ 4 บทสรุป	301
4.1 บทบาทของชุมชนในการป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาค้ามนุษย์ในปัจจุบัน	301
4.2 บทบาทที่พึงประสงค์ของชุมชน ในการป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาค้ามนุษย์	303
4.3 ระบบเครือข่ายความร่วมมือระดับชุมชนในการป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาค้ามนุษย์	309
4.4 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคีต่างๆทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน ในการป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาค้ามนุษย์	311
บทที่ 5 ข้อเสนอแนะ	322
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	322
ข้อเสนอแนะเชิงบริหารจัดการ	323
ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป	325
ภาคผนวก	
กรณีศึกษาชุมชนตัวอย่าง (Best Practices)	326
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เข้าร่วมประชุมระดับจังหวัด	364
บรรณานุกรม	

สารบัญตาราง

	ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1	ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา และแผนการดำเนินโครงการ	8
ตารางที่ 2	สถานะของชุมชนและลักษณะความเป็นชุมชนตามนิยามเชิงปฏิบัติการ	182
ตารางที่ 3	สรุปรูปแบบและระดับความรุนแรงที่เสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ในแต่ละชุมชน	187
ตารางที่ 4	ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสถานการณ์เสี่ยงเรื่องการค้ามนุษย์ในชุมชน	195
ตารางที่ 5	ความเชื่อมโยงของบทบาทของชุมชนกับสถานการณ์ค้ามนุษย์	199
ตารางที่ 6	สรุปบทบาทของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	207
ตารางที่ 7	ปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์โดยชุมชน	217
ตารางที่ 8	อุปสรรคและปัญหา ต่อบทบาทเฝ้าระวังการค้ามนุษย์ในชุมชนศึกษา	222
ตารางที่ 9	วิเคราะห์ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายแต่ละภาคส่วนของโครงการศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์	276
ตารางที่ 10	ข้อเสนอแนะจากชุมชนต่อบทบาทชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์	290
ตารางที่ 11	ข้อเสนอแนะจากภาคีระดับจังหวัดและเวทีการประชุม	294
ตารางที่ 12	บทบาทชุมชนที่พึงประสงค์และแนวทางการปฏิบัติ	304